

Årsrapport 2020

Särskilda åklagarkammaren

ÅM2021-503
2021-02-26



Innehåll

1 Inledning	3
2 Sammanfattning	4
3 Särskilda åklagarkammaren	7
4 Resultatredovisning	10
4.1 Ärendeflöde	10
4.2 Beslutsfördelning avseende brott och brottsmisstankar	11
4.3 Genomströmningstider	12
4.4 Tvångsmedel	12
4.5 Inledda förundersökningar	12
4.6 Lagföring	13
4.7 Domar och strafförelägganden	15
4.8 Överprövningar	16
4.9 Kostnader, personal och arbetsmiljö	17
5 Representativa och uppmärksammade ärenden	19
6 Åtgärder som vidtagits eller bör vidtas för att utveckla verksamheten	29
7 Riskanalys	35

1 Inledning

Av Åklagarmyndighetens riktlinjer ”Verksamhetsredovisning av Särskilda åklagarkammaren (ÅMR 2014:1) framgår att Särskilda åklagarkammarens verksamhet ska redovisas i en årsrapport som senast den 1 mars varje år ska överlämnas till riksåklagaren.

Särskilda åklagarkammarens årsrapport för 2020 är utformad i enlighet med vad riktlinjerna föreskriver och den överlämnas härmed till riksåklagaren.

Malmö den 26 februari 2021

Anders Jakobsson

2 Sammanfattning

Särskilda åklagarkammaren har hand om ärenden som rör olika personkategorier till skillnad mot en allmän åklagarkammare som hanterar brott inom ett visst geografiskt ansvarsområde. Vid Särskilda åklagarkammaren handläggs bl.a. ärenden som avser poliser, åklagare, domare, riksdagsmän och andra särskilda befattningshavare. Vidare biträder kammarens åklagare riksåklagaren, Justitiekanslern och Justitieombudsmannen vid handläggningen av deras förundersökningar. Riksåklagaren kan även bestämma att ett visst ärende ska handläggas vid Särskilda åklagarkammaren. Under verksamhetsåret 2020 har åklagarna vid kammaren biträtt Justitiekanslern och Justitieombudsmannen i ärenden som bl.a. rört andra personkategorier än de som vanligen handläggs vid kammaren.

Särskilda åklagarkammaren är den enda åklagarkammare som har särskilda personkategorier som målområde och är den enda kammare som är direkt underställd riksåklagaren. Det ställer särskilda krav på verksamheten och på de åklagare som arbetar på kammaren. Det fordrar hög åklagarkompetens, erfarenhet och självständighet i ämbetet. Åklagarnas uppgift är att utreda och lagföra brott. Någon tillsyn utövas således inte över polisens verksamhet. Särskilda åklagarkammaren presenteras kort i nästa avsnitt.

Under verksamhetsåret 2020 har inflödet av ärenden till kammaren väsentligt ökat i förhållande till verksamhetsåret 2019. Ärenden med fängelse i straffskalan har ökat med 427 ärenden. Bötesärendena har ökat med 693 ärenden. Lagföringsandelen av ärenden med fängelse i straffskalan har ökat något när det gäller polisanställda i förhållande till föregående verksamhetsår. Kammarens balanser är i stort sett oförändrade. Genomströmningstiderna är alltså mycket korta. Kammaren har vid verksamhetsårets slut visat ett ganska stort ekonomiskt överskott. Överskottet har uppkommit på grund av färre tjänsteresor och att inga gemensamma konferenser kunnat genomföras på grund av den rådande pandemin. En annan orsak till överskottet är att tillträdet av en åklagartjänst inte kunnat ske förrän under hösten.

Kammarens verksamhetsresultat beskrivs i avsnittet Resultatredovisning.

Under verksamhetsåret 2020 har det skett en betydande ökning av ärenden med fängelse i straffskalan. Denna ärendetyp kräver regelmässigt mer åklagar- och utredningstid. Ärenden har också blivit mer komplicerade.

Media har uppmärksammat många av de ärenden som handlagts av kammaren under året. Det är självfallet av vikt att kammarens handläggning av ärenden granskas. Åklagarna kan ibland uppleva medietrycket som påfrestande, särskilt som sekretessen i många av ärendena hindrar att åklagaren fritt kan berätta vad som förevarit i ärendet och vad som ligger till grund för åklagarens beslut. Det är viktigt att åklagaren får utföra sin uppgift på ett självständigt och rättssäkert sätt.

Exempel på representativa och uppmärksammade ärenden som handlagts av Särskilda åklagarkammaren under året ges i avsnittet Representativa och uppmärksammande ärenden.

Den som berörs av ett beslut som meddelats av åklagare vid Särskilda åklagarkammaren och inte är nöjd med beslutet kan begära överprövning. I stort sett alla överprövningsbeslut har meddelats av överåklagare eller vice överåklagare vid Utvecklingscentrum. Det är endast något enstaka beslut som ändrats vilket innebär att handläggningen av ärendena vid Särskilda åklagarkammaren håller hög rättslig kvalité.

I slutet av verksamhetsåret 2020 tjänstgjorde tretton åklagare och fyra administratörer vid Särskilda åklagarkammaren. En av åklagarna uppstår delpension och dennes tjänstgöringsgrad är 80 % av en heltidstjänst. Kammarens åklagarresurser har, trots det kraftigt ökade ärendeflödet, varit förhållandevis god. Den framtida ärendetillströmningen och behovet av personal under de kommande åren är svår att förutse. Sannolikt kommer ärendetillströmningen att ytterligare öka när Polismyndigheten genomfört sina rekryteringar av nya poliser. Om ärendeflödet fortsätter att öka i den takt som nu skett måste kammarens bemanning förstärkas.

Arbetsuppgifterna för administratörerna vid Särskilda åklagarkammaren är i stort sett samma som för administratörer vid andra åklagarkammare. Det som i administrativt hänseende skiljer verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren från andra åklagarkammare är framförallt antalet frihetsberövade och omfattningen av sessionsverksamheten. Vid en jämförelse med övriga åklagarkammare är antalet ärenden per administratör vid Särskilda åklagarkammaren bland de högsta i landet.

Under verksamhetsåret 2020 har ett antal åtgärder genomförts för att utveckla verksamheten. Under avsnittet Åtgärder som vidtagits eller bör vidtas för att utveckla verksamheten lämnas en redogörelse för kammarens utvecklingsarbete.

I avsnittet Riskanalys anmärks bl.a. att det är viktigt att Särskilda åklagarkammaren även fortsättningsvis har tillräckligt med utredningsresurser för att kunna lösa sin uppgift. Vidare framhålls att tekniska avbrott riskerar att slå ut arbetet på kammaren, vilket också bekräftades när Åklagarmyndighetens IT-system tidigare låg nere under ett antal dagar.

En faktor som tar mycket energi från personalen är kontakterna med oresonliga personer som har en bestämd uppfattning om hur ett ärende bör eller borde ha handlagts av åklagaren.

När det gäller Särskilda åklagarkammarens verksamhet och verksamhetsresultat går det inte att jämföra resultaten med de allmänna åklagarkamrarna, specialistkamrarna eller de olika riksenheterna då uppdraget och förutsättningarna är helt olika.

Sammanfattningsvis är bedömningen att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren under verksamhetsåret 2020 uppfyllt de krav som ställs på kammaren.

3 Särskilda åklagarkammaren



Åklagarmyndigheten leds av riksåklagaren och består bl.a. av verksamheten, Utvecklingscentrum, sju åklagarområden under verksamhetsåret 2020 (fyra åklagarområden från och med 1 januari 2021), en nationell åklagaravdelning och stöдавdelningar. De olika åklagarområdena inbegriper Åklagarmyndighetens 32 allmänna åklagarkammare. Inom den Nationella åklagaravdelningen finns Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet, Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål, Riksenheten för säkerhetsmål, Riksenheten mot korruption samt Eurojust. Härutöver finns Särskilda åklagarkammaren.

Särskilda åklagarkammaren (tidigare Riksenheten för polismål) inrättades den 1 januari 2005. Det är den enda åklagarkammare som lyder organisatoriskt direkt under riksåklagaren. Särskilda åklagarkammaren skiljer sig från de allmänna åklagarkammarna på så sätt att kammaren är den enda som har särskilda personkategorier som målområde. Kammaren handlägger bl.a. brottsmisstankar mot poliser, åklagare, domare i allmän förvaltningsrätt och riksdagsledamöter. Kammaren utreder alla typer av brott oavsett om det rör sig om något som hänt under tjänstgöring eller på fritiden. Det är ett rättssäkerhetskrav att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren bedrivs enhetligt och avskilt från vanlig polis- och åklagarverksamhet.

Arbetet vid Särskilda åklagarkammaren ställer därför speciella krav på åklagarna och på verksamheten. Det förutsätter bl.a. hög åklagarkompetens, erfarenhet och självständighet i ämbetet.

Kammarens verksamhet är uppdelad på tre arbetsenheter som är placerade i Malmö, Göteborg och Stockholm. Särskilda åklagarkammarens chef är överåklagare och den ställföreträdande chefen är vice överåklagare. Övriga åklagare är chefsåklagare. Kammarens kansli ligger i Malmö. Vid kansliet arbetar fyra administratörer, varav en är chefadministratör och den som leder kansliet.

Vid Särskilda åklagarkammaren har åklagarna till viss del ett geografiskt ansvarsområde som grundas på var de är stationerade. Ett stort antal av kammarens ärenden fördelas dock på åklagarna utan någon egentlig hänsyn till var de är stationerade. Skälet härtill är undvika eventuell jävsproblematik och att inom vissa områden använda respektive åklagares sakkunskap.

Vid handläggningen av ärendena biträds åklagarna av poliskommissarier och annan utredningspersonal vid Avdelningen för särskilda utredningar (i fortsättningen SU). SU har sin kansliort i Stockholm och lokala utredningsenheter i Malmö, Göteborg och Stockholm. Åklagarna vid Särskilda åklagarkammaren är samlokaliserade med eller har sina arbetsplatser intill utredarna i Malmö och Göteborg. I Stockholm är man sedan våren 2019 inte längre samlokaliserade då SU avflyttat från sina lokaler. Åklagarna och SU:s utredningsenhet i Stockholm kommer åter att sitta i samma fastighet i början av 2021. Samlokalisering skapar goda förutsättningar för effektivitet och kvalitet i handläggningen och bidrar också till en god arbetsmiljö.

När det gäller kammarens enheter i Göteborg och Malmö har det tillsammans med SU påbörjats ett arbete med att söka efter nya lokaler då nuvarande lokaler inte längre är ändamålsenliga.

Vid Särskilda åklagarkammaren handläggs i huvudsak följande ärendetyper.

- Ärenden om brott av anställda inom polisen samt vissa andra befattningshavare som avses i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare.
- Ärenden som anges i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2014:16) om var ärenden om brott av vissa befattningshavare ska handläggas. Föreskriften avser åklagare, domare, riksdagsmän m.fl. samt ärenden om brott som har samband med brottsutredande verksamhet som bedrivs utanför polisen hos Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket.
- Ärenden som chefen för Särskilda åklagarkammaren och annan berörd chef kan komma överens om ska handläggas vid Särskilda åklagarkammaren med hänsyn till att åklagaruppgiften av särskilda skäl inte bör utföras vid en annan kammare. Detta följer av bilaga 2 i Åklagarmyndighetens arbetsordning.
- Ärenden om brott i tjänsten av åklagare eller domare där riksdagens ombudsmän, justitiekanslern eller riksåklagaren har beslutat att inleda förundersökning och annan handläggning inte särskilt bestäms.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden kan även överlämna ärenden till Särskilda åklagarkammaren.

4 Resultatredovisning

Med ärenden avses ett upplägg i ärendehanteringssystemet som kan innefatta ett eller flera brott, brottsmisstankar och/eller personer. Med brott avses en registrerad händelse som kan vara brottslig. Med brottsmisstanke avses ett brott där en person knyts till brottet.

Med C-ärenden avses brott där fängelse ingår i straffskalan. E-ärenden avser brott för vilket inte är föreskrivet svårare straff än böter, främst trafikbrott.

4.1 Ärendeinflöde

Antalet inkomna och avslutade ärenden.

Samtliga ärenden	2018	2019	2020
Inkomna	8 807	8 990	10 090
Avslutade	9 056	9 155	10 138

Samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2018	2019	2020
Inkomna	4 986	5 543	5 970

Samtliga ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden)	2018	2019	2020
Inkomna	3 821	3 447	4 120

Nästan alla ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden) avser s.k. ATK-ärenden (hastighetsövervakning med automatisk trafiksäkerhetskontroll). I dessa ärenden inleds förundersökning automatiskt av polisen. Med något undantag läggs förundersökningarna ned i dessa ärenden då polisens fordon registreras av ATK-kameror vid s.k. brådskannde tjänsteutövning som ger polisen rätt att överträda vissa trafikbestämmelser.

Inkomna ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) avseende vissa personkategorier

Uppdelningen i personkategorier baseras på att varje ärende kodas med en personkategori (RIP-kod). Vissa ärenden kan innehålla två eller undantagsvis flera personkategorier. Det innebär att nedan redovisade ärenden i vissa fall förekommer flera gånger.

Inkomna ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) avseende vissa personkategorier	2018	2019	2020
Polisanställda	5 766	6 849	8 123
Varav polisanställda - tjänst	5 265	6 208	7 141
Varav polisanställda tjänst -dödsfall i arrest			10
Varav polisanställda våld tjänst	643	814	888
Varav polisman våld tjänst/skjutning med dödsfall eller skada			20
Varav polisanställda - fritid	501	641	982
Varav polisanställd våld på fritid			74
Anställda inom åklagarväsendet	348	488	518
Varav anställda inom åklagarväsendet - tjänst	338	479	516
Varav anställda inom åklagarväsendet - fritid	10	9	2
Domare	154	1153	400
Varav domare – tjänst	130	1074	292
Varav domare - fritid	24	79	108
Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	30	67	42
Riksdagsledamot – fritid	41	30	9
Statsråd - tjänst	0	0	0
Statsråd – fritid	1	2	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	14	19	36
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	0	2	0
Övriga – tjänst	45	58	58
Övriga – fritid	10	55	26
Annan i brottsutredande verksamhet	15	14	15
Samtliga brott och brottsmisstankar (C- och E-ärenden)	10 176	12 262	12 459

4.2 Beslutsfördelning avseende brott och brottsmisstankar

Huvudsaklig beslutsfördelning i alla C-mål av samtliga brott och brottsmisstankar.

Procent av samtliga brott och brottsmisstankar	2018 %	2019 %	2020 %
Brottsmisstanken avslutas	5,1	5,4	5,1
Förundersökning inleds inte	68,3	62,6	66,9
Förundersökning läggs ned	23,3	16,3	20,6

Strafföreläggande	1,7	0,8	0,7
Åtal	1,4	14,7	6,4

4.3 Genomströmningstider

Genomströmningstiden mäts från det att brott registrerats till det att åklagaren meddelat beslut.

Antal dagar	2018	2019	2020
Ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	15	14	8
Ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden)	2	3	2
Totalt	9	8	5

4.4 Tvångsmedel

Tvångsmedel	2018	2019	2020
Antal anhållna	4	9	19
Antal häkningsframställningar	0	2	5

4.5 Inledda förundersökningar

I det följande redovisas antalet inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier.

Inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2018	2019	2020
<i>Totalt</i>	2012	3 220	3031

Uppdelningen på personkategorier baseras på att varje ärende kodas med en personkategori (s.k. RIP-kod). Vissa ärenden kan innehålla två eller undantagsvis flera personkategorier. Det innebär att nedan redovisade ärenden i vissa fall förekommer flera gånger.

Inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på person-kategorier	2018	2019	2020
Polisanställda	1 688	1 849	2 580
Varav polisanställda - tjänst	1 337	1 439	1 836
Varav polisanställd i tjänst - dödsfall i arrest			10
Varav polisanställda - våld	278	270	301

Varav polisanställda våld tjänst/skjutning med dödsfall eller skada			19
Varav polisanställd - fritid	351	410	744
Varav polisman våld på fritid			55
Anställda inom åklagarväsendet	101	102	107
Varav anställda inom åkl.väsendet - tjänst	95	96	105
Varav anställda inom åkl.väsendet - fritid	6	6	2
Domare	113	1081	253
Varav domare – tjänst	91	1003	152
Varav domare - fritid	22	78	101
Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	21	61	15
Riksdagsledamot – fritid	25	28	7
Statsråd - tjänst	0	0	0
Statsråd – fritid	0	2	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	14	8	15
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	0	2	0
Övriga – tjänst	31	30	22
Övriga – fritid	7	49	24
Annan i brottsutredande verksamhet	12	8	8
<i>Totalt</i>	2 012	3 220	3 031

4.6 Lagföring

Med lagföring avses brottsmisstankar med beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Antalet beslut om åtalsunderlåtelse redovisas inte här då sådana beslut sällan meddelas av åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Flera brottsmisstankar kan också ingå i ett ärende.

Lagföring av brottsmisstankar uppdelat på personkategorier

Uppdelning på personkategorier baseras på att varje ärende kodas med en personkategori (RIP-kod). I följande tabell redovisas antalet lagförda brottsmisstankar uppdelade på personkategorier. Flera lagförda brottsmisstankar kan höra till samma ärende.

Lagföring av brottsmisstankar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier	2018	2019	2020
Polisanställda	201	388	568

Varav polisanställda - tjänst	157	306	417
Varav polisman i tjänst-dödsfall i arrest			0
Varav polisanställda - våld	4	8	12
Varav polisman våld tjänst/skjutning med dödsfall eller skada			0
Varav polisanställd - fritid	44	82	151
Varav polisman våld på fritid			7
Anställda inom åklagarväsendet	0	3	1
Varav anställda inom åkl.väsendet – tjänst (se kommentaren ovan)	0	0	1
Varav anställda inom åkl.väsendet - fritid	0	3	0
Domare (se kommentaren ovan)	1	879	71
Varav domare – tjänst (se kommentaren ovan)	0	840	0
Varav domare – fritid (se kommentaren ovan)	1	39	71
Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	0	42	0
Riksdagsledamot – fritid	0	1	0
Statsråd - tjänst	0	0	0
Statsråd – fritid	0	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	0	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	0	0	0
Övriga – tjänst	0	0	3
Övriga – fritid	0	0	5
Annan i brottsutredande verksamhet	1	2	0
<i>Totalt</i>	203	1 315	648

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) av alla ärenden med fängelse i straffskalan.

Procent lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2018 %	2019 %	2020 %
<i>Totalt</i>	3,2	15,1	7,0

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) av alla ärenden med fängelse i straffskalan inom respektive personkategori.

Procent lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) inom resp. kategori	2018 %	2019 %	2020 %
Polisanställda	3,5	5,7	7,0
Anställda inom åklagarväsendet	0,0	0,6	0,2
Domare	0,6	76,2	17,8

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan där förundersökning har inletts.

Andel lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) där förundersökning inletts	2018 %	2019 %	2020 %
	10,1	40,8	21,4

Lagföring av brottsmisstankar.

Brottskod och brottstyp	Antal
0415: Dataintrång	194
9466: Dataintrång genom olovlig registerslagning	152
1007: Trolöshet mot huvudman	39
4090: Överträdelse av kontaktförbud, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation	20
3005: Rattfylleri, inkl. grovt, under påverkan av enbart alkohol eller under påverkan av både alkohol och narkotika	16
1506: Övriga brott mot 15 kap. BrB, dock inte i samband med bedrägeri	15
2002: Tjänstefel Inkl. grovt	14
2004: Brott mot tystnadsplikt	12
0981: Kortbedrägeri, med fysiskt kort, ej internationell anknytning, ej mot äldre/funktionsned.	11
1003: Olovligt förfogande, annat olovligt förfogande	8
5010: Narkotikastrafflagen, innehav	8
1125: Bokföringsbrott, grovt, ej konkurs	6
0931: Häleri med vanemässig inriktning eller av stor omfattning	5
3002: Olovlig körning inkl. grov	5
4013: Övriga brott mot specialstraffrätten där fängelse ingår i straffskalan	5
5061: Bidragsbrott av normalgraden mot Försäkringskassan	5
Totalt	515

4.7 Domar och strafförelägganden

Med brott i tjänsten avses brott som har samband med den enskildes tjänstgöring. Med fritidsbrott avses brott som saknar samband med tjänsten.

Antal domar	2018	2019	2020
Totalt	49	70	96
- varav bifall	41	50	79
Totalt i tjänsten	25	46	42
- varav bifall	19	32	32
Totalt i fritid	24	24	54
- varav bifall	22	18	47

Strafförelägganden	2018	2019	2020
Totalt	27	25	30

Under år 2020 har sammanlagt 96 domar meddelats av tings- eller hovrätt där åklagare vid Särskilda åklagarkammaren varit part. De domar som redovisas som bifallna utgörs av både bifallna åtal och där endast en del av åtalet bifallits.

Sammanlagt har åtalen bifallits i 79 domar (82 % bifall av samtliga domar som meddelats), varav 42 domar avsett påstådda brott i tjänsten (44 % av samtliga domar som meddelats) och 54 domar fritidsbrott (56 % av samtliga domar som meddelats).

Det har under året meddelats 80 domar avseende polisanställda. Av dessa domar avser 38 brott i tjänsten, varav 6 innefattar våld i tjänsten. 42 domar rör fritidsbrott.

Tingsrätten har meddelat 80 domar och bifallit åtalet i 65 domar (81 %) och således ogillat åtalet i 15 domar (19 %). Hovrätten har meddelat 16 domar och bifallit åtalet i 14 domar (88 %) och ogillat åtalet i 2 domar (12 %).

Det har under året utfärdats strafförelägganden. Av dessa avser brott i tjänsten och brott på fritiden. Ett strafföreläggande motsvarar en dom och vinner laga kraft när den som strafförelagts godkännt föreläggandet.

4.8 Överprövningar

Den som inte är nöjd med en åklagares beslut kan begära överprövning. Överåklagare och vice överåklagare vid Utvecklingscentrum har meddelat överprövningsbeslut i alla överprövningsärenden där grundbeslutet meddelats av åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Antalet överprövningar och antalet ändrade beslut vid Utvecklingscentrum återges i nedan angivna tabell.

Överprövningar vid UC Malmö	Antal	Antal ändrade
2018	303	5
2019	380	3
2020	370	1

4.9 Kostnader, personal och arbetsmiljö

Förbrukade medel

Den totala budgeten och de faktiska kostnaderna för Särskilda åklagarkammarens verksamhet fördelad på personal- och driftkostnader för år 2020 framgår av följande tabell. Kammaren visare ett överskott på drygt 1,1 milj kr för verksamhetsåret 2020. Överskottet har uppkommit på grund av färre tjänsteresor och att inga gemensamma konferenser kunnat genomföras på grund av den rådande pandemin. En annan orsak till överskottet är att tillträdet av en åklagartjänst inte kunnat ske förrän under hösten vilket medfört minskade lönekostnader.

Budgetposter	Budget	Ack utfall
Alla verksamhetskoder	23 211 000	20 047 943
Åklagarkammare - driftkostnader	1 102 896	540 159
Allmän verksamhet	150 000	89 273
tele/post	170 000	138 417
lokalkostnader	30 000	46 443
Resor	400 000	131 907
Resor, tingsrätt		7 648
Resor, hovrätt		2 206
Intern information	75 000	91
Kompetensutveckling/utbildning	75 000	
Inventarier	30 000	
Representation	13 600	12 362
Arbetsmiljö	81 500	41 325
Samverkansmöten	5 000	261
Lånekostnader	72 796	70 226
Åklagarkammare - personalkostnader	22 108 104	19 505 783
Åklagare	19 350 645	17 119 036
Administrativ personal	2 476 822	2 388 747
Justeringspost	280 637	

Personalläget

Åklagare

I januari tillträdde en åklagare en befattning som chefsåklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Ytterligare en åklagare började arbeta på kammaren i september 2020, vilket innebär att antalet åklagartjänster utökats med en befattning. Vid utgången av verksamhetsåret 2020 tjänstgjorde 13 åklagare på kammaren. En av åklagarna uppbär delpension och dennes tjänstgöringsgrad är 80 % av en heltidstjänst.

Administratörer

Under hela verksamhetsåret 2020 har fyra administratörer tjänstgjort på kam-maren, varav en innehar en tjänst som chefsadministratör och en har en delad tjänst som administratör och IT-administratör.

5 Representativa och uppmärksammade ärenden

Under verksamhetsåret 2020 har åklagarna vid Särskilda åklagarkammaren handlagt ett stort antal ärenden. Några har varit av principiell natur eller särskilt uppmärksammade. Nedan följer exempel på ärenden som handlagts av åklagarna på kammaren.

Förundersökning ej inledd – förtal av avliden

Den 10 juni 2020 beslutade åklagare att lägga ned förundersökningen rörande mordet på Sveriges statsminister Olof Palme med motiveringen misstänkt avliden. Enligt åklagaren misstänks dådet ha utförts av en ensam gärningsman, som åklagaren namngav då han meddelade sitt beslut. Beslutet meddelades i en TV-sänd presskonferens. Efter att åklagaren meddelat sitt beslut inkom flera anmälningar mot åklagaren angående förtal av avliden.

Mordet på Olof Palme och den efterföljande synnerligen omfattande förundersökningen har under den tid som förundersökningen pågått varit föremål för ett betydande allmänintresse. I massmedia och av vissa personer har den så kallade Skandiamannen vid flera tillfällen pekats ut som den som förövat mordet på Olof Palme d.v.s. samma person som åklagaren namngav då han meddelade sitt beslut. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter var det försvarligt av åklagaren att i sitt beslut namnge den person som kan misstänkas för att ha förövat mordet på Olof Palme. Åklagaren har med stöd av det synnerligen omfattande utredningsmaterialet som i valda delar presenterades vid presskonferensen också visat att han haft skäligen grund för sitt påstående om vem som begått mordet på Olof Palme. Förundersökning inleddes därför inte.

Förundersökning nedlagd – misshandel av barn

En skola har anmält till socialtjänsten, som i sin tur polisanmält, att skolpersonal iakttagit en förälder som på skolan misshandlat sitt barn genom att hålla barnet hårt om överarmarna, lägga ned barnet på golvet, förflytta barnet till en soffa genom att hålla barnet i armarna och sittande i soffan har föräldern med våld hållit fast barnets armar och ben. Barnet har kommit ur greppet och sprungit i väg. Föräldern har fångat in barnet och genom ett tag i barnets överarmar lyft upp det och burit in barnet till lokalen igen. Våldet i form av fasthållning och grepp om armarna har varit kraftfullt och orsakat barnet i vart fall blåmärken på framförallt överarmarna. Skolpersonal, familjemedlemmar och barnets båda föräldrar har hörts under utredningen. Det gjordes även försök att få pojken att medverka vid förhör på ett s.k. barnahus. Efter vidtagna utredningsåtgärder har förundersökningen lagts ner. Av beslutet framgår att det inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen, då det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal förövats. Vidare framgår av beslutet att målsäganden inte medverkat i förhör hos polisen, dock har målsäganden lämnat uppgifter om händelsen vid samtal hos socialtjänsten och att åklagare har fått tillgång till dessa uppgifter. Målsäganden får på så vis ansetts

kommit till tals i ärendet (barnkonventionen art 12). Genom målsägandens uppgifter som stöds av vittnesuppgifter är det klarlagt att den misstänktes hantering av målsäganden varit hårdhänt. Men vid beaktande av misstänktes egna uppgifter går det dock inte att bevisa att föräldern haft sådant uppsåt (insikter och avsikter) som krävs för att förfarandet skall vara brottsligt. Gärningen prövad både som misshandel och ofredande.

Förundersökning - grovt barnpornografibrott och kränkande fotografering

Polisen har genom internetspaning identifierat en svensk IP-adress som misstänktes ha använts för olaglig fildelning av barnpornografiskt material.

IP adressen identifierades som tillhörande en person som är polis.

Efter inre och yttre spaning/kartläggning beslutade åklagare om att personen skulle hämtas till förhör och husrannsakan genomföras i bl.a. bostaden.

Beslag gjordes av datorer och annan teknikutrustning. Personen gjorde vissa medgivanden och försattes på fri fot efter genomfört förhör. Teknisk undersökning av datorer m.m. har medfört att misstanken stärkts ytterligare. Personen ska sludelges brottet grovt barnpornografibrott samt kränkande fotografering.

Åtal – olaga hot och brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål

En man som är civilanställd hos polisen har i maj 2020 beväpnat sig med ett spikförsatt baseballträ och hotat sju för honom helt okända ungdomar genom att följa efter dem en inte obetydlig sträcka samtidigt som han lyft slagträt mot dem. Han förstärkte den hotfulla situationen genom att bära en heltäckande ansiktsmask föreställande den fiktiva seriemördaren Michael Myers. Samtliga ungdomar blev rädda. Han har efter händelsen kört bil i berusat tillstånd och slagträt olovligen också innehaft en batong.

Åtal är väckt för olaga hot, grovt rattfylleri samt brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål. De faktiska omständigheterna är medgivna. Målet är utsatt till huvudförhandling.

Åtal – föregivande av allmän ställning

En civilanställd vid Polismyndigheten har åtalats för föregivande av allmän ställning genom att presentera sin tjänstelegitimation och uppge att han är polis/från polisen för en apoteksanställd och begärt att få tala med dennes chef med anledning av en av de apoteksanställda tillika läkemedelsavsvarig gjort en anmälan om överförskrivning av läkemedel till den civilanställda. Målet är utsatt till huvudförhandling.

Åtal – ett större antal bedrägerier

En riksdagsman åtalades för ett större antal bedrägerier bestående i att han åkt taxi privat och att riksdagsförvaltningen fått betala de privata taxiresorna.

Riksdagsmannen hade även bott privat på hotell och låtit förvaltningen betala för detta.

Åtal – brott mot fiskelagen (1993:787)

Åtal har väckts mot personer för brott mot bl.a. fiskelagen 37 § 1 st 1 p fiskelagen (1993:787). En av de åtalade är polis och därför har ärendet handlagts hos Särskilda åklagarkammaren. Åtalet avser att de fiskat på skvoterat vatten utan tillstånd. De tilltalade är vana fiskare och känner till systemet med kvoterat vatten, men invänder att de inte trodde att de fiskade på kvoterat vatten. Huvudförhandling kommer att hållas under våren 2021.

Domar

Dom – misshandel

En polis åtalades för misshandel då han tagit en kvinna hårt i armen och ett grepp om hennes hals. Tingsrätten dömde polisen för misshandel av normalgraden. Påföljden bestämdes till villkorlig dom då det stod klart att polisen skulle förlora sin anställning som polis.

Dom – misshandel

En polis åtalades för misshandel då han utdelat en spark som träffat benet på en gripen i samband med avvisitering. Tingsrätten konstaterade att målsäganden vid tillfället varit frihetsberövad, obehäpnad, kraftigt berusad och inte kunnat värja sig. Tingsrätten dömde polisen för misshandel av normalgraden. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 60 dagsböter om 425 kr. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att den tilltalade troligen skulle komma att skiljas från sin anställning.

Dom – misshandel

En polisman åtalades för att i vaktlokal ha tillfogat en omhändertagen mycket berusad underårig lätt smärta genom att upprepade gånger sparka honom på benen. Den omhändertagne hade vid tillfället händerna spärrade bakom ryggen med handbojor. I andra hand yrkades ansvar för ofredande (Åtalspunkten 1).

Polismannen åtalades också för att med våld ha tvingat den omhändertagne att tåla att liggande och med händerna i bojor bakom ryggen släpas över golvet i vaktlokalen. I andra hand yrkades ansvar för ofredande (Åtalspunkten 2).

Hela förloppet hade fångats på film med ljud.

Tingsrätten bedömde gärningen under åtalspunkten 1 som ofredande då man inte funnit det styrkt att polismannen hade haft uppsåt att skada eller orsaka smärta. Tingsrätten ogillade åtalet under åtalspunkten 2 med motiveringen att åklagaren inte motbevisat polismannens påstående att det sätt som polismannen behandlade den omhändertagne på var en "vedertagen manöver för att lugna ner" en situation.

Åklagaren överklagade målet till hovrätten som ändrade tingsrättens dom så, att polismannen dömdes för misshandel enligt åtalspunkten 1 till en ren villkorlig dom sedan hänsyn tagits till att polismannen skulle förlora sin anställning. Även hovrätten ogillade åtalspunkten 2 utan närmare motivering.

Dom – grovt vållande till kroppsskada och grovt rattfylleri

En anställd på Ekobrottsmyndigheten körde personbil efter att ha druckit alkohol i sådan mängd att hans alkoholkoncentration uppgick till 0,61 mg/liter. Bilen körde in i ett trafik hinder till följd av att bilen kördes i mörker i för hög hastighet och föraren hade bristande uppmärksamhet på vägsträckan där framkomligheten var begränsad och trafiken omdirigerad på grund av vägarbete. Passageraren i bilen fick en fraktur på en kota i halsryggen. Tingsrätten dömdes mannen för vållande till kroppsskada, grovt brott, och för grovt rattfylleri. Påföljden bestämdes till skyddstillsyn och en skyldighet att genomgå den behandling mot missbruk som frivården bedömde lämplig. Dessutom dömdes mannen att betala skadestånd till passageraren med ett belopp om 3 396 kronor samt ersättning till staten om 21 387 kronor för kostnader för målsägandebiträdet.

Dom - ofredande

En polisanställd har dömts av tingsrätten för ofredande och dataintrång sedan han skickat bilder på bl.a. könsorgan till en person samt olovligen och utan att det var tjänsterelaterat slagit i polisens IT-system på samma person som han skickat bilder på.

Dom – dataintrång

En polisanställd åtalades för att vid 120 tillfällen olovligen ha gjort slagningar i Polisens IT-system. Slagningarna har inte varit nödvändiga för utförandet av hennes arbetsuppgifter. Den tilltalade erkände en (1) gärning delvis. Avseende de andra åtalspunkterna vidgick den tilltalade de faktiska omständigheterna men förnekade brott eftersom hon saknat uppsåt. Hon gjorde gällande att hon inte känt till att hon inte fick göra de aktuella slagningarna. Tingsrätten konstaterade att den tilltalade genomgått en sekretessutbildning och att hon efter utbildningen skrivit under en bekräftelse på genomgången IT-säkerhetsinformation. Tingsrätten slog fast att den tilltalade måste ha insett att slagningarna inte var föranledda av någon arbetsuppgift och att de var otillåtna. Den tilltalade dömdes för dataintrång vid 120 tillfällen. Påföljden bestämdes till 120 dagsböter om 240 kronor.

Dom – dataintrång och brott mot tystnadsplikt

En polis åtalades för att vid flera tillfällen olovligen ha gjort slagningar i Polisens IT-system som inte ansågs nödvändiga för utförandet av hans arbetsuppgifter. Han åtalades också för brott mot tystnadsplikt genom att röja uppgift som han varit pliktig att hemlighålla genom att berätta för en person att denna inte var efterlyst. Tingsrätten konstaterade att det var visat den tilltalade hade gjort slagningar som inte var tjänsterelaterade. Därefter konstaterade

tingsrätten att en sekretessbelagd uppgift om tvångsmedel kan avse såväl förekomst som icke-förekomst i ett register och att den tilltalade hade lämnat ut uppgift som han var skyldig att hemlighålla. Polisen dömdes för dataintrång vid sju tillfällen samt för ett brott mot tystnadsplikt av oaktsamhet. Påföljden bestämdes till 50 dagsböter om 360 kronor. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att den tilltalade troligen skulle skiljas från sin anställning.

Dom – oaktsam våldtäkt och brott mot vapenlagen

En polisstudent har dömts för oaktsam våldtäkt efter att ha genomfört samlag med målsäganden utan dennas samtycke. Polisstudenten dömdes även för brott mot vapenlagen genom att ha innehaft 75 patroner utan att ha rätt till det.

Påföljden bestämdes till fängelse i 10 månader. Polisstudenten ska även betala 95 000 kronor i skadestånd till målsäganden.

Dom – sexuellt ofredande

En student på polishögskolan har dömts för att ha sexuellt ofredat en studiekamrat. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 160 kr. Tingsrätten har vid påföljdsbestämningen beaktat att den tilltalade kommer att avskiljas från polisutbildningen vid en fällande dom. Polisstudenten ska även betala skadestånd till målsäganden med 5 000 kr.

Dom – sexuellt ofredande

En polis har dömts till dagsböter för sexuellt ofredande sedan han tagit ett grepp på målsägandens lår samt gjort uttalanden som gett uttryck för ett sexuellt intresse för målsäganden, som var avsevärt yngre än polisen. Målet har överklagats till Högsta domstolen.

Dom – ringa stöld

En nämndeman åtalades för att olovligen ha tagit varor (en miniskruvdragare och två vinkelpenslar) på varuhuset Jula. Sammanlagt uppgick värdet av varorna till 379 kronor. Tingsrätten fann åtalet styrkt och dömde den tilltalade för ringa stöld. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 80 kronor. Hovrätten har inte beviljat prövningstillstånd.

Dom – grov stöld

En tidigare polisanställd åtalades för grov stöld för att vid ett stort antal tillfällen tagit ett stort antal bildäck från Polismyndigheten. Tingsrätten bedömde att vart och ett av tillgreppen var ett fullbordat stöldbrott och att tillgreppen skulle rubriceras som grova mot bakgrund av att den tilltalade missbrukat sin position och Polismyndighetens förtroende, att han stulit systematiskt och att däcken haft ett icke obetydligt värde. I bedömningen vägdes också in att han dragit in andra personer i brottsligheten när han anlitat till honom närstående personer vid försäljningen av däcken. Den polisanställda dömdes för grov stöld

vid 39 tillfällen till villkorlig dom med samhällstjänst 240 timmar. Han ska även betala skadestånd till Polismyndigheten med 163 770 kr.

Dom – bedrägeri

En polis åtalades för bedrägeri då han vid elva tillfällen tankat sina privata bilar och betalat med det kreditkort Polismyndigheten tillhandahållit honom för att bestrida kostnader i tjänsten. Polismannen dömdes för bedrägeri till villkorlig dom. I påföljdsbestämningen togs hänsyn till att PAN meddelat att den tilltalade kommer att skiljas från sin anställning vid fällande dom.

Dom - bidragsbrott

En polisanställd har dömts för bidragsbrott efter att ha lämnat oriktiga uppgifter i ansökan om tillfällig föräldrapenning. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 30 dagsböter om 80 kr.

Dom – olovligt förfogande

En tidigare anställd hos Försvarsmakten var tjänstledig eftersom han studerade på Polishögskolan. Trots att han var tjänstledig fortsatte Försvarsmakten att felaktigt betala ut lön till honom varje månad under två och ett halvt år. Åtalet omfattar endast fem av dessa löneutbetalningar och sammanlagt uppgick dessa till 78 940 kronor. Tingsrätten konstaterade att det är klarlagt att den åtalade har tillgodogjort sig pengarna genom att löpande förbruka dem trots att han har haft insikt om att pengarna överförts till honom av misstag. Han dömdes därför för fem fall av olovligt förfogande till villkorlig dom. I bestämningen av påföljden beaktades att den åtalade kan komma att skiljas från sin anställning som polisassistent.

Dom – bokföringsbrott

En polisman åtalades för bokföringsbrott bestående i att han inte hade någon bokföring trots att han bedrivit näringsverksamhet innefattande inköp och försäljning av exklusiva klockor. Tingsrätten dömde polisen för bokföringsbrott och bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter 60 å 300 kr. Domen överklagades av polismannen och hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

Dom i tingsrätt - bidragsbrott

En person (civilanställd inom polisen) åkte med familjen till USA utan att ta semester för resans första dagar. Han skickade meddelande till sin chef att han "vabbade" (vård av sjukt barn) och ansökte hos försäkringskassan om tillfällig föräldrapenning. Han åtalades för bidragsbrott. Tingsrätten dömde för bidragsbrott till villkorlig dom och dagsböter 30 å 80 kr.

Dom – trolöshet mot huvudman

En polisanställd åtalades för att som ordförande för en avdelning vid Jägarnas Riksförbund ha överfört belopp till sitt privata konto. Tingsrätten konstaterade att transaktionerna har inneburit en direkt förmögenhetsöverföring till den tilltalades privata konto och är att anse som missbruk av förtroendeställning. Den tilltalade dömdes för trolöshet mot huvudman vid 8 tillfällen till villkorlig dom.

Dom – osant intygande

En arrestvakt åtalades för att under tjänstgöring, i fyra olika personers respektive tillsynsblankett oriktigt ha uppgett att tillsyn skett trots att så inte skett. Personerna var frihetsberövade enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB) och befann sig i polisens arrestavdelning. Tingsrätten fann det klarlagt att den tilltalade hade lämnat osanna uppgifter om annat än egna angelägenheter i tillsynsbladen och att åtgärden inneburit fara i bevishänseende. Den tilltalade dömdes för osant intygande. Påföljden bestämdes till 80 dagsböter om 200 kr.

Dom - grovt koppleri, medhjälp till grovt bokföringsbrott, ringa dopningsbrott, brott mot vapenlagen och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor

En polis åtalades för grovt koppleri för att tillsammans med sin fru uppsåtligen ha främjat och på ett otillbörligt sätt utnyttjat att flera målsäganden haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Han åtalades även för medhjälp till grovt bokföringsbrott då han enligt åtalet varit sin fru behjälplig med att utföra allt bokföringsarbete och han i bokföringen endast tagit upp en mindre del av verksamhetens totala försäljning. Tingsrätten konstaterade att det inte i målet har presenterats något bevis som på ett klart och otvetydigt sätt visar att polisen haft uppsåt till de påstådda brotten. Tingsrätten slog därför fast att det inte är ställt utom rimligt tvivel att polisen gjort sig skyldig till grovt koppleri och medhjälp till grovt bokföringsbrott. Han frikändes därför från dessa åtalspunkter. Polisen stod också åtalad för ringa dopningsbrott, brott mot vapenlagen och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor. I denna del fann tingsrätten åtalet styrkt. Påföljden bestämdes till 80 dagsböter om 300 kronor. Enligt ett yttrande från Polismyndighetens ansvarsnämnd kommer polisen inte att skiljas från sin anställning med anledning av de brott som han dömts för.

Dom – föregivande av allmän ställning

En civilanställd vid Polismyndigheten åtalades för föregivande av allmän ställning genom att vid två olika tillfällen obehörigen ha uppgett sig för att vara polis. Han hade uppvisat sitt tjänstekort med polisens insignier och därigenom fått bilister att stanna sina fordon och sedan har han uppträtt som om han vore polis. Han dömdes för två fall av föregivande av allmän ställning och påföljden bestämdes till dagsböter 100 om 200 kr.

Dom – tjänstefel

Två arrestvakter åtalades för att ha brösttit i tillsynen avseende tre personer som var intagna i arresten och därigenom vid sin myndighetsutövning åsidosatt vad som gällt för uppgiften. Åklagaren gjorde vidare gällande att de tilltalade, om tillsyn faktiskt skett, i vart fall inte utövat tillsyn över en av de intagna på ett sådant noggrant sätt som varit påkallat med hänsyn till hans hälsotillstånd. En av de intagna avled under tiden han befann sig i arrestlokalen. De tilltalade uppgav att tillsyn skett såsom beslutats. Tingsrätten slog fast att åtgärder som görs i samband med tillsyn av personer som är omhändertagna enligt LOB eller som enligt annan lagstiftning är intagna på arresten sker vid myndighetsutövning och att tillsynen ska vara noggrann. Om det inte bedöms som obehövt ska den som utövar tillsynen gå in i förvaringsrummet och kontrollera den intagnes hälsotillstånd. I tillsynsbladen saknades uppgifter om tillsyn under vissa tidsintervaller och det har ålegat de tilltalade att löpande dokumentera genomförda tillsyner efter att dessa gjorts. Tingsrätten konstaterade att det inte var utrett att tillsynerna inte genomförts enligt den beslutade tillsynsfrekvensen, varför åtalet inte kunde vinna bifall i denna del. Tingsrätten slog vidare fast att det inte fanns någon utredning i målet som talade för att tillsyn borde ha genomförts oftare eller på något annat sätt än vad som gjorts. Åtalet kunde därför inte heller vinna bifall i denna del. Enligt tingsrättens mening fick de dock anses ha varit oaktsamma i förhållande till den bristfälliga dokumentationen av tillsynen. De tilltalade dömdes för tjänstefel och påföljderna bestämdes till 60 dagsböter om 50 kr respektive 60 dagsböter om 270 kr.

Dom – tjänstefel

Tingsrätten har dömt en polis för tjänstefel då han kastat målsägande ifrån sig så att denne hamnat mot polisbilen och sedan på marken. Då tingsrätten inte fann det styrkt att polisen hade uppsåt att skada målsäganden döms han inte för misshandel. Däremot konstaterar tingsrätten att polisens våld var obefogat och han har därför åsidosatt vad som i tjänsten gällt för honom. Polisen döms därför för tjänstefel och påföljden bestäms till 100 dagsböter om 300 kronor. Han ska också betala 5000 kr i skadestånd till målsäganden.

Dom - tjänstefel

En polis åtalades för att ha meddelat en person hon trodde var föremål för tvångsmedel att denne var efterlyst. Personen var misstänkt för grovt brott och anhållen i sin frånvaro. Hon har därmed röjt uppgift som hon är skyldig att hemlighålla. Tingsrätten fastslog att en uppgift som omfattas av förundersökningssekretess inte får röjas för enskilda av någon som fått del av uppgiften på grund av sin anställning hos Polismyndigheten och att det skulle kunna antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas genom röjandet. Tingsrätten konstaterade att den efterlyste på grund av en tidigare genomförd husrannsakan säkert fått reda på att han var efterlyst och att polisen därmed inte kunde dömas för brott mot tystnadsplikten. Tingsrätten slog fast att genom att ringa samtalet utan ha del i förundersökningen hade den tilltalade uppsåtligt vid myndighetsutövning åsidosatt vad som gällde för uppgiften som polis. Den tilltalade dömdes för tjänstefel till 40 dagsböter om 270 kr.

Dom – tjänstefel

En polisassistent åtalades för tjänstefel då han vid ett ingripande belagt målsäganden med handfängsel och därefter behållit handfängslet på under en transport av målsäganden trots att denne inte var omhändertagen och det saknades skäl att på annan grund inskränka målsägandens rörelsefrihet.

Tingsrätten konstaterade att det inte funnits skäl att behålla handfängslet på i polisbussen eftersom målsäganden inte kunde anses ha agerat på ett sådant sätt att det varit absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa. Tingsrätten konstaterade vidare att polisen uppfattat att målsägandens arm var skadad och att detta förhållande utgjorde ett tungt vägande skäl att inte låta handfängslet bestå. Det fanns också flera olika handlingsalternativ för polisen, bl.a. att släppa målsäganden. Tingsrätten ansåg därför att polisen i sin myndighetsutövning hade åsidosatt vad som gällde för uppgiften och dömde honom för tjänstefel. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter.

Dom – rattfylleri och obehörigt avvikande från trafikolycksplats

En polis åtalades för att ha fört personbil efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färden uppgått till 1,87 promille. Under färden körde han på en lyktstolpe och ett väghinder och, trots att han märkt kollisionen och skadorna avvek han från olycksplatsen utan att lämna uppgift om namn och hemvist eller i övrigt vidta de åtgärder olyckan bort föranleda. Tingsrätten konstaterade att det är styrkt att alkoholkoncentration låg betydligt över gränsen för rattfylleribrott. Det gick dock inte att styrka att alkoholkoncentrationen översteg 1,0 promille. Inte heller på den grunden att framförandet av fordonet inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten borde brottet bedömas som grovt då det inte var utrett vad som orsakade olyckan och då det saknades utredning om trafiksituationen vid tiden för körningen eller på vilket sätt den tilltalade hade framfört bilen. Polisen dömdes för rattfylleri och smitning från trafikolycksplats till 100 dagsböter om 250 kr.

Dom – grovt rattfylleri

En polis som körde personbil hade en alkoholkoncentration i sitt blod som uppgick till 2,54 promille. Körningen omfattade en sträcka om cirka elva mil och skedde i huvudsak på en länsväg där det förekom annan trafik. Tingsrätten konstaterade att alkoholhalten varit mycket hög och att körningen medfört påtaglig fara för trafiksäkerheten. Polisen dömdes därför till två månaders fängelse för grovt rattfylleri. Tingsrätten ansåg att vad som framkommit i målet inte gav ett tillräckligt stöd för bedömningen att hon skulle komma att skiljas från sin anställning.

Dom – ringa narkotikabrott

En polisanställd har dömts för två fall av ringa narkotikabrott efter att olovligen ha använt klonazepam och alprazolam samt innehaft metadon. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter om 320 kr. Tingsrätten har vid påföljdsbestämningen beaktat att den tilltalade kan komma att skiljas från sin anställning.

6 Åtgärder som vidtagits eller bör vidtas för att utveckla verksamheten

En viktig del i Särskilda åklagarkammarens arbete är att löpande försöka utveckla verksamheten. Under verksamhetsåret 2020 har bl.a. följande åtgärder vidtagits för att förbättra verksamheten vid kammaren.

Arbetsordning, Kris- och säkerhetsplan

Särskilda åklagarkammarens arbetsordning har kompletterats och reviderats under år 2020. Arbetsordningen, kris- och säkerhetsplanen är dokument som löpande ses över.

Rådgivande åklagare och gemensamma genomgångar av svårbedömda ärenden

I vissa svårbedömda och komplicerade ärenden har förundersökningsledaren haft möten med sina kollegor för att diskutera ärendet i syfte att få stöd i sitt beslutsfattande. Dessa möten har varit mycket uppskattade. Det bör dock framhållas att det alltid är den handläggande åklagaren som har det fulla ansvaret för åklagaruppgiften. Ärenden har också vid flera tillfällen formlöst diskuterats i en vidare krets av åklagare vid kammarens arbetsplatsträffar och rättsliga möten.

En viktig del i arbetet med att höja kvalitén och likformigheten på kammaren är att åklagarna alltid delger varandra strafförelägganden, åtal och domar samt vissa beslut.

Dagjour

Särskilda åklagarkammaren har fortsatt med dagjourverksamhet under verksamhetsåret 2020. Den åklagare som har kammarens beredskap har också ansvaret för kammarens dagjour. I dagåklagaruppgiften ingår att fatta beslut och ge direktiv i ärenden som inte har inlottats på kammaren och där polisen skyndsamt behöver komma i kontakt med åklagare för att få beslut och direktiv. På Åklagarmyndighetens hemsida under fliken "Dagjour-Telefonnummer" finns kammarens dagjoursnummer.

Arbetsplatsträffar och rikskammarmöten

Varje månad, utom under sommarmånaderna, har arbetsplatsträffar genomförts via Skype. På grund av rådande pandemi har kammaren haft fler arbetsplatsträffar en brukligt. Under arbetsplatsträffarna har bl.a. arbetsläget och arbetsmiljön på kammaren gått igenom. Vidare har kammarens personal informerats om kammarens ekonomi. En åklagare har haft till uppgift att informera om ny lagstiftning och en annan åklagare har inför övriga åklagare redovisat de tillsynsbeslut som meddelats av Åklagarmyndighetens tillsynsavdelning. Vidare har en åklagare upplyst övrig personal om beslut som fattats av Justitieombudsmannen och Justitiekanslern när innehållet i besluten varit av sådan karaktär att det kan påverka kammarens handläggning av vissa typer av ärenden.

På grund av den rådande pandemin har kammaren inte kunnat genomföra något rikskammarmöte där kammarens personal träffas under trevliga former. Syftet med riksmötena är bl.a. att säkerställa och förbättra medarbetarnas arbetsmiljö och att handläggningen av ärendena vid kammaren ska vara så effektiv, enhetlig och rättssäker som möjlig. Vidare bidrar mötena till att höja den allmänna kompetensen inom vissa rättsliga områden. En viktig del med mötena är också att skapa en gemenskap bland medarbetarna. Detta är särskilt angeläget då kammarens personal är placerad på olika ställen i landet. Det är därför beklagligt att inte något rikskammarmöte har kunnat genomföras under verksamhetsåret 2020.

Medarbetar- och lönesamtal samt arbetsmiljörund

Medarbetarsamtal, lönesamtal och arbetsmiljörund har genomförts. Chefen på Särskilda åklagarkammaren har under verksamhetsåret vid några tillfällen besökt kammarens olika arbetsplatser och därvid tillsammans med medarbetarna bl.a. diskuterat arbetsmiljö- och handlägningsfrågor. Dessa besök har inte kunnat genomföras lika frekvent som under tidigare verksamhetsåret på grund av den rådande pandemin.

Rättsliga möten

Kammaren har under året genomfört flera rättsliga möten där olika centrala rättsliga frågor diskuterats. Syftet med mötena är att åstadkomma en samsyn och därigenom en mer likformig tillämpning av kammarens olika ärenden. Mötena bidrar också till ökad kompetens samt till en ökad "vi-känsla".

Under 2020 har vidare kammarledning tagit fram förslag på en s.k. rättsutvecklingsplan med ett antal rättsliga frågor på olika områden som särskilt bör bevakas och där syftet också är att åstadkomma en större enhetlighet i åklagarnas rättstillämpning. Sammanfattningsvis rör det sig om

frågor/problemställningar som väckts i samband med förundersökningar men också som en följd av domstolspraxis och olika tillsynsbeslut m.m. Avsikten är att beträffande någon eller några frågor i vart fall att under 2021 påbörja en intern diskussion och eventuellt utarbeta nya förundersökningsmetoder eller rutiner.

Effektivitetsvinster genom s.k. prövningslottning, beredning av ATK-ärenden, framställningar av offentliga försvarare och målsägandebiträde m.m.

Under verksamhetsåret 2020 har det inkommit 10 090 ärenden till Särskilda åklagarkammaren. Av dessa utgör cirka 60 % brott med fängelse i straffskalan. Övriga brott är bötesärenden. Merparten av bötesärendena är s.k. ATK-ärenden där polisen i tjänsten överträtt gällande hastighetsbestämmelser. Med hänsyn till att polisen vid brådskande tjänsteutövning har laglig rätt att övertrada gällande hastighetsbestämmelser lagförs ATK-ärendena väldigt sällan.

Förundersökning avseende brott med fängelse i straffskalan har under 2020 inletts i 32 % av alla anmälningar mot polisanställda. En ganska stort mängd av dessa ärenden skrivs således av utan att utan att förundersökning inleds. Anledningen till detta är att många av de gärningar som anmäls inte är straffbara. En polisanställd kan göra fel, uppträda olämpligt eller utföra ett arbete på ett mindre bra sätt utan att hans/hennes handlande är brottsligt.

I ett antal av de ärenden som inkommer till Särskilda åklagarkammaren är det från början uppenbart att det inte finns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats. Med anledning härav har Särskilda åklagarkammaren sedan några år tillbaka inrättat en särskild berednings- och bedömningsfunktion för anmälningar mot polisen (den s.k. prövningslottningen). De ärenden som prövningslottas hanteras av en mycket erfaren åklagare som sedan avgör om ärendet ska lottas ut på kammarens övriga åklagare eller om ärendet genast ska skrivas av utan fortsatt granskning. Detta arbetsätt medför att åklagar- och polisresurserna på ett effektivt sätt kan koncentreras till de ärenden där det finns anledning att anta att brott har förövats. Dessutom har arbetsättet inneburit att ärenden som är av arbetsrättslig karaktär mycket snabbt kunnat överlämnas till polisen så att Polismyndigheten har möjlighet att snabbt ta ställning till om det finns anledning att göra en arbetsrättslig utredning eller vidta andra åtgärder.

Kammaren har också en beredningsorganisation för ärenden där polisen i tjänsten överträtt gällande hastighetsbestämmelser de s.k. ATK-ärendena. Dessa ärenden bereds av kammarens administratörer innan ärenden lottas ut på åklagare. Handläggningen av dessa ärenden har härigenom effektiviserats

och bidragit till att åklagarna fått mer tid att utreda de mer komplicerade ärendena. Kammaren administratörer upprättar även förslag på framställningar om offentliga försvarare och beslut i överprövningsärenden. Förslagen granskas av åklagare som sedan expedierar framställningen om offentlig försvarare till domstol. Administratören expedierar överprövningsärendet till Utvecklingscentrum. Kammarens administratörer har även börjat upprätta förslag på framställningar om målsägandebiträde. Genom att involvera och nyttja kammarens administratörers kompetens på sätt som nu angetts har arbetet på kammaren effektiviserats.

Överenskommelse och möten med SU

En särskild överenskommelse avseende den gemensamma handläggningen av brottmålsärenden har tidigare träffats med SU. I denna överenskommelse anges bl.a. handläggningstider för utredarna och åklagarna, när och hur den gemensamma uppföljningen och bevakningen av ärenden ska ske, vilka administrativa regler som ska gälla samt att åklagarna och utredarna kan bilda särskilda team om så krävs. Syftet med denna överenskommelse är att den ska bidra till en enhetlig och effektiv handläggning av brottmålsärendena. Överenskommelsen har reviderats under senhösten 2020.

Särskilda åklagarkammaren och de olika lokala SU enheterna har under 2020 haft regelbundna möten. Under dessa möten har man bl.a. följt upp verksamheterna samt handläggningen av vissa ärenden. Syftet med mötena är bl.a. att fånga upp vissa frågeställningar och verka för att handläggningen vid respektive enhet blir likformig och håller hög rättslig kvalitet.

Chefen för Särskilda åklagarkammaren och ledningen för SU har varje månad, utom sommarmånaderna, möten. Under dessa möten diskuteras olika verksamhetsfrågor. En återkommande punkt under dessa möten är att följa upp handläggningen av ärenden som är sex månader eller äldre.

Särskilda åklagarkammaren och SU har under flera år genomfört en gemensam konferens under hösten med samtlig personal. Den här formen av konferens är betydelsefull då den bidrar till ökad samverkan mellan Särskilda åklagarkammaren och SU. På grund av den rådande pandemin har någon sådan konferens inte kunnat genomföras under 2020, vilket är beklagligt.

Informationsmöten med andra aktörer

Chefen för Särskilda åklagarkammaren har under 2020 informerat åklagare som genomgår grundutbildningen om Särskilda åklagarkammarens verksamhet.

Åklagarmyndighetens ledning och tillsynsavdelning

Åklagarmyndighetens ledning har under året besökt personalen vid Särskilda åklagarkammaren. Under mötet informerades personalen om vad som var på gång inom myndigheten. Vidare diskuterades ett antal rättsliga frågor. Chefen för Särskilda åklagarkammaren har också under verksamhetsåret haft ett antal avstämningmöten med vice riksåklagaren.

Särskilda åklagarkammaren har under verksamhetsåret även haft löpande kontakter med Åklagarmyndighetens tillsynsavdelning. Åklagarmyndighetens tillsynschef och biträdande tillsynschefen har också besökt kammarledningen. Under detta möte diskuterades handlägningsfrågor och vissa rättsliga frågeställningar.

Justitiekanslern

Några av kammarens åklagare handlägger ärenden åt Justitiekanslern. I februari genomförde Justitiekanslern en informations- och utbildningsdag för de åklagare som handlägger sådana ärenden. Ett önskemål för att ytterligare höja åklagarnas kompetens inom området där Justitiekanslern är exklusiv åklagare är att Åklagarmyndigheten tillsammans med Justitiekanslern tar fram en fördjupad utbildning beträffande handläggning av tryck- och yttrandefrihetsmål.

Justitieombudsmannen

Under verksamhetsåret har åklagare även handlagt ärenden åt Justitieombudsmannen som rör andra personkategorier än de som Särskilda åklagarkammaren normalt handlägger, vilket breddar åklagarnas kompetens.

Resultatgenomgångar och uppföljningar

Åklagarmyndighetens ekonomiavdelning skickar månadsvis ut en statistikrapport rörande Särskilda åklagarkammarens verksamhetsresultat. Rapporten innehåller bl.a. uppgifter om antalet inkomna ärenden, brott och brottsmiss-tankar, andelen inledda förundersökningar och lagföringsandel.

Vid kammarens arbetsplatsträffar diskuteras kammarens verksamhetsresultat och hur kammarens verksamhet kan utvecklas. Statistikrapporterna som erhålls från myndigheten varje månad utgör ett stort stöd vid dessa diskussioner. Det sker också månadsvis uppföljning av åklagarnas rotlar och utredarnas ärenden.

Lagstiftningsfrågor

Särskilda åklagarkammaren har till riksåklagaren påtalat vikten av att strafflatituden för brott mot tystnadsplikt bör överstämja med brottet dataintrång alternativt att det införs ett grovt brott mot tystnadsplikt. Skälet härför är att det är särskilt allvarligt när någon röjer uppgifter från polisens IT-system till grovt kriminella. Vidare har det framförts önskemål om att det införs en bestämmelse av vilken framgår att sekretess alltjämt bör råda när åklagare utfärdar strafföreläggande för brott mot tystnadsplikt eller dataintrång i likhet med den sekretess som gäller i domstol med stöd av bestämmelsen i 35 kap. 12 § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Handläggningsstöd

Under 2020 har fler uppmärksammande ärenden handlagts på kammaren bl.a. när polis avlossat verkanseld mot person med dödlig utgång. Kammaren har en gemensam utredningsrutin rörande dessa ärenden. Denna rutin ses löpande över i samverkan med SU. Kammaren har även en utredningsrutin när det gäller dödsfall eller allvarliga skador som inträffats i en arrest. Under verksamhetsåret har kammaren även arbetat fram handläggningsrutiner för dataintrång och när poliser förföljer andra fordon. Kammarens handläggningsrutiner bidrar till att nämnda ärendetyper handläggs mer likformigt.

Säkerhet

Kammaren har vid olika tillfällen under året haft kontakt med myndighetens säkerhetsavdelning. Vid dessa kontakter har säkerheten rörande handläggningen av vissa ärenden diskuterats. Säkerhetsavdelningen har vidare varit behjälplig med att göra kontroller av personer som ingett ett antal hotfulla skrivelser till kammaren. Personalens säkerhet har också förbättras genom att kammarens besöks- och postadress nu mera är Porslinsgatan 4 i Malmö. Härigenom behöver inte främmande personer vistas i kammarens lokaler.

Lokaler

En översyn av Särskilda åklagarkammarens lokaler har påbörjats i Malmö och Göteborg då nuvarande lokaler inte längre är ändamålsenliga. Kammarens enhet i Stockholm kommer att flytta in i nya lokaler någon gång under senvintern 2021.

7 Riskanalys

Av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll framgår att en riskanalys ska genomföras av verksamheten. En uppdatering av förordningen har trätt i kraft den 1 januari 2019. I den nya förordningen har dokumentationskraven lättats upp. Riskanalysen och åtgärderna ska dokumenteras i den utsträckning som det bedöms nödvändigt. En annan ändring är att riskanalysen ska begränsas till att identifiera de omständigheter som utgör en väsentlig risk för verksamheten. Med nämnda förordning som utgångspunkt har följande omständigheter identifierats som en väsentlig risk för verksamheten på Särskilda åklagarkammaren.

Resurser

En omständighet som allvarligt skulle kunna påverka Särskilda åklagarkammarens handläggning av ärenden är om Polismyndighetens utredningsresurs hos SU drastiskt skulle minska. Handläggningstiderna skulle då fördröjas och kammaren skulle få väldigt svårt att klara sitt uppdrag eftersom ärendena som handläggs på kammaren ska hanteras med extra skyndsamhet.

Avbrott – teknik

Ett stort problem för åklagarna och administratörerna är när det sker avbrott i den elektroniska kommunikationen, vilket har visat sig när Åklagarmyndighetens IT-system Cåbra legat ner under ett antal dagar. Personalen på kammaren fick då svårt att utföra sina arbetsuppgifter, vilket är särskilt bekymmersamt i ärenden med frihetsberövade och då det finns författningskrav på att handläggningen av ärendena på kammaren ska ske skyndsamt. Med anledning av det inträffade har kammaren tillsammans med SU påbörjat ett arbete med att ta fram rutiner för hur ärenden ska kunna handläggas när det föreligger längre avbrott i den elektroniska kommunikationen. Till grund för dessa rutiner ligger Åklagarmyndighetens avbrottsplan.

Påstridiga personer

Det händer flera gånger i veckan och periodvis dagligen att personalen vid Särskilda åklagarkammaren får samtal och mejl från personer som är oresonliga och har en bestämd uppfattning om hur ett ärende ska handläggas eller borde ha handlagts. Det är inte alltid som dessa personer låter sig nöja med ett professionellt bemötande. Särskilda åklagarkammarens personal har fått utbildning i hur dessa personer ska bemötas. Därtill vidtas fortlöpande åtgärder för att ge åklagare och administratörer stöd i hanteringen av påstridiga personer. En sådan åtgärd är bl.a. att kammarledningen tar ett större ansvar i

kontakterna med dessa personer. Vidare kan kammaren få stöd från Åklagarmyndighetens kommunikationsavdelning. Kontakten med påstridiga personer tar dock mycket energi från personalen och påverkar kammarens samlade resurser vid handläggningen av ärenden.

Sjukfrånvaro

Personalen på kammaren har under verksamhetsåret varit friska med något undantag trots den rådande pandemin vilket är glädjande. En bidragande orsak till detta torde vara att personalen under rådande pandemi kunnat utföra sitt arbete från bostaden på ett effektivt sätt och med hög kvalitet. Smittspridningen har därmed minskat och kammaren har kunnat lösa sin uppgift.

Nedan angivna risk föreligger på kammaren men är inte väsentlig men ändå värd att uppmärksamma

Avbrott - samfärdsel

Ett problem som då och då uppkommer är när åklagaren ska ta sig till någon ort för att genomföra förundersökningsåtgärder eller medverka vid huvudförhandling och det sker avbrott i den allmänna samfärdseln. Detta problem har medfört ökad tidspilan för åklagarna då de ett antal gånger känt sig tvungna att åka tidigare än vad annars varit nödvändigt för att komma i tid till huvudförhandling inför domstol. Under verksamhetsåret har på grund av pandemin ett stort antal domstolsförhandlingar genomförts via SKYPE vilket medfört att åklagarna inte behövt resa i lika stor utsträckning som tidigare, vilket varit positivt ur både verksamhets- och hälsosynpunkt.